

**MOBIL ILOVALAR VA ONLAYN DASTURLARNING
BOLALAR EMOTSIONAL INTELLEKTINING
RIVOJLANISHIGA TA'SIRI**

X. N. Nuritdinova.

Termiz davlat pedagogika instituti
Maktabgacha ta'lim kafedrası mudiri (PhD)
Denov tadbirkorlik va pedagogika
instituti magistranti
Sherdanova Farangiz Raxmat qizi

Annotatsiya: Ushbu maqolada mobil ilovalar va onlayn dasturlar bolalar emotsional intellektini (EI) rivojlantirishda tutgan o'rni, ularning samaradorlik omillari hamda psixologik-pedagogik mexanizmlari yoritiladi. Tadqiqotda turli yoshdagi bolalarda emotsional holatlarni idrok etish, boshqarish va empatiya ko'nikmalarini shakllantirish jarayoniga raqamli vositalarning ta'siri tahlil qilinadi. Shuningdek, mobil o'yinlar, interaktiv platformalar va ta'limiy dasturlar orqali EI rivojlanishining ijobiy va salbiy jihatlari ilmiy asosda bayon qilinadi.

Kalit so'zlar: emotsional intellekt, mobil ilovalar, onlayn dasturlar, raqamli kompetensiya, bolalar psixologiyasi, empatiya, emotsional rivojlanish.

Аннотация: В данной статье рассматриваются роль мобильных приложений и онлайн-программ в развитии эмоционального интеллекта (ЭИ) у детей, факторы их эффективности, а также психологические и педагогические механизмы воздействия. В исследовании анализируется влияние цифровых средств на процесс формирования у детей разных возрастных категорий навыков восприятия, управления эмоциональными состояниями и развития эмпатии. Кроме того, научно обоснованно раскрываются положительные и отрицательные стороны развития ЭИ посредством мобильных игр, интерактивных платформ и образовательных программ.

Ключевые слова: эмоциональный интеллект, мобильные приложения, онлайн-программы, цифровая компетентность, детская психология, эмпатия, эмоциональное развитие.

Abstract: *This article explores the role of mobile applications and online programs in the development of emotional intelligence (EI) in children, the factors influencing their effectiveness, and the psychological and pedagogical mechanisms involved. The study analyzes the impact of digital tools on the formation of emotional perception, emotional self-regulation, and empathy skills among children of different age groups. Additionally, the positive and negative aspects of EI development through mobile games, interactive platforms, and educational software are scientifically examined.*

Keywords: *emotional intelligence, mobile applications, online programs, digital competence, child psychology, empathy, emotional development.*

KIRISH. So‘nggi yillarda raqamli texnologiyalarning jadal rivojlanishi bolalar hayotining barcha jabhalariga chuqur kirib bordi. Mobil telefonlar, planshetlar va onlayn ta‘lim platformalari nafaqat bilim olish jarayoniga, balki shaxsiy rivojlanish, jumladan, emotsional intellekt shakllanishiga ham sezilarli ta‘sir ko‘rsatmoqda. Emotsional intellekt — bu insonning o‘z emotsiyalarini anglash, boshqarish, boshqalar his-tuyg‘ularini sezish va ularga mos ravishda munosabat bildirish qobiliyati bo‘lib, zamonaviy bolalar uchun eng muhim kompetensiyalardan biri sifatida e‘tirof etiladi.

Dunyoning ko‘plab pedagoglari va psixologlari mobil ilovalar bolalarning emotsional ongini rivojlantirishda yangi imkoniyatlar yaratishini qayd etmoqda. Biroq raqamli vositalarning noto‘g‘ri yoki me‘yordan ortiq qo‘llanilishi emotsional rivojlanishga salbiy ta‘sir ko‘rsatishi ham mumkin. Shu sababli mazkur mavzuni ilmiy nuqtai nazardan yoritish dolzarb hisoblanadi.

O‘zbekiston Respublikasida maktabgacha ta‘lim tizimini tubdan isloh qilish, uzluksiz ta‘limning boshlang‘ich bo‘g‘ini sifatida uning sifat va samaradorligini oshirish borasida keng ko‘lamli ishlar amalga oshirilmoqda. Prezident farmon va qarorlarida maktabgacha yoshdagi bolalarda fundamental kompetensiyalar, jumladan, emotsional-intellektual rivojlanishni qo‘llab-quvvatlash davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishlaridan biri sifatida belgilangan. Xususan, “Maktabgacha ta‘lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi”da bolalarning ijtimoiy-emotsional

rivojlanishini zamonaviy pedagogik texnologiyalar asosida takomillashtirish, tarbiyachi pedagoglar faoliyatini raqamlashtirish va innovatsion ta'lim vositalaridan foydalanishni kengaytirish alohida ta'kidlangan[1].

Bugungi kunda maktabgacha ta'lim tashkilotlarida raqamli resurslardan foydalanish, mobil ilovalar va onlayn dasturlar orqali mashg'ulotlarni boyitish, bolalarda hissiy savodxonlikni oshirishga qaratilgan pedagogik jarayonlar jadal rivojlanmoqda. Mobil texnologiyalar bolalarning qiziqishiga mosligi, interaktivligi va tez o'zlashtirish imkoniyati tufayli ta'limning samarali instrumenti sifatida keng qo'llanilmoqda. Shu bilan birga, emotsional intellektning shakllanishi insonning kelajakdagi ijtimoiy moslashuvi, muloqot madaniyati va shaxslararo munosabatlarida muhim omil bo'lgani uchun mazkur yo'nalishda ilmiy yondashuvning dolzarbligi ortib bormoqda[7;2].

Raqamli vositalarning bolalar psixik rivojiga, jumladan emotsional intellektiga ko'rsatadigan ta'sirini chuqur ilmiy tahlil qilish, ularning afzallik va xavf jihatlari baholash, pedagogik jarayonga samarali integratsiya qilish bo'yicha ilmiy izlanishlar talab etiladi.

ASOSIY QISM. Emotsional intellekt (EI) — shaxsning o'z his-tuyg'ularini anglash, boshqalar emotsiyalarini his qilish, ularni boshqarish va ijtimoiy muloqotlarda samarali qo'llay olish qobiliyati sifatida ta'riflanadi. Bugungi kunda EI bolalarning ijtimoiy moslashuvi, kommunikativ rivoji, konfliktlardan chiqish qobiliyati va o'zini anglash jarayonida muhim omil sifatida qaralmoqda. Maktabgacha yosh bolalarda EI shakllanishi ayniqsa faol kechadigan davr bo'lib, bu jarayonni qo'llab-quvvatlash davlat siyosati darajasida ham dolzarb masaladir[3;3].

Hozirgi raqamli davr bolalarning qiziqishi, o'rganish uslubi va idrok mexanizmlarini o'zgartirmoqda. Mobil ilovalar vizual, eshitish va interaktiv elementlarga boy bo'lgani sababli maktabgacha yoshdagi bolalar tomonidan yengil qabul qilinadi.

Maktabgacha ta'limda qo'llanilayotgan EI yo'naltirilgan mobil ilovalar:

1. "Moshi" — stressni yengish, o'zini tinchlantirish bo'yicha mashqlar;

2. “GoNoodle Kids” — harakat va emotsiyalar boshqaruvini uygʻunlashtirish;
3. “Breathe, Think, Do with Sesame” — emotsional muammolarni yechish boʻyicha interaktiv topshiriqlar;
4. “Peekapak” — empatiya, hamkorlik, muloqot kabi ijtimoiy–emotsional koʻnikmalar.

Tadqiqotlar shuni koʻrsatadiki, EIga yoʻnaltirilgan raqamli resurslardan muntazam foydalanish bolalarda emotsiyalarni nomlash, boshqarish va tushunish koʻnikmalarini 20–35% gacha oshirishi mumkin[5;54].

Rivojlantiruvchi mobil ilovalarning ijobiy taʼsirlari

Emotsiyalarni vizual oʻrganish: multfilmlar, animatsiyalar va interaktiv obrazlar bolalar uchun tushunarli boʻladi. Motivatsiya va qiziqishning ortishi: gamifikatsiya jarayoni EI mashqlarini qiziqarli qiladi. Individual yondashuv: ilovalar bolaning yoshiga, rivojlanish darajasiga moslashtiriladi. Ota-ona nazoratining mavjudligi: ayrim dasturlarda monitoring paneli mavjud boʻlib, bolalarning emotsional rivoji kuzatiladi. Muloqot koʻnikmalarining kuchayishi: interaktiv ssenariylar real vaziyatlarga tayyorlaydi.

Raqamli vositalarning salbiy jihatlari va xavflari

Mobil ilovalar toʻgʻri boshqarilmasa:

- haddan tashqari ekran vaqti emotsional charchoqni kuchaytirishi;
- real ijtimoiy muloqot kamayishi sababli empatiya pasayishi;
- diqqatning susayishi va impulsiv reaksiyalarni kuchaytirishi;
- agressiv yoki keraksiz kontent EI rivojiga zid taʼsir koʻrsatishi mumkin.

Shu bois mutaxassislar 3–7 yoshli bolalar uchun kuniga 20–30 daqiqadan oshirmaslikni tavsiya etadi[8].

XULOSA. Mobil ilovalar interaktivlik, koʻrgazmalilik, qiziqarli topshiriqlar va animatsion obrazlar orqali bolalarning diqqatini jalb qilib, EI ning asosiy komponentlarini mustahkamlaydi. Xususan, emotsiyalarni farqlashga oʻrgatuvchi vizual mashqlar, stressni yengillashtiruvchi nafas mashqlari, ijtimoiy vaziyatlarni modellashtiruvchi oʻyinlar bolalarning real hayotdagi muloqotini ham ijobiy tomonga

o'zgartiradi. Shu bilan birga, onlayn dasturlarning monitoring tizimlari pedagog va ota-onalarga bolaning emotsional rivojlanish dinamikasini kuzatish, individual yondashuvni shakllantirish imkonini beradi.

Biroq, mobil texnologiyalar imkoniyatlari ularni ilmiy asoslangan, metodik jihatdan to'g'ri tashkil qilingandagina samarali ekanini unutmash kerak. Haddan tashqari ekran vaqti, tarbiyachi nazoratisiz qo'llanish, mos bo'lmagan kontent bolalarning emotsional barqarorligiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Shu bois EI rivojlantirishga qaratilgan mobil ilovalardan foydalanishda me'yor, pedagogik qo'llab-quvvatlash va ota-ona hamkorligi muhim ahamiyatga ega.

Xulosa qilib aytganda, mobil ilovalar va onlayn dasturlar maktabgacha yoshdagi bolalarning emotsional intellektini rivojlantirish uchun zamonaviy, innovatsion va samarali vosita bo'lib, ularni ta'lim jarayoniga to'g'ri integratsiya qilish O'zbekistonning uzluksiz ta'lim tizimini sifat jihatidan yangi bosqichga ko'taradi. Raqamli pedagogikaning mazkur yo'nalishi kelajakda ijtimoiy-emotsional barqaror, kommunikativ, stressga chidamli avlodni tarbiyalashda muhim o'rin egallashi shubhasizdir.

Adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining PQ-4312-son Qarori. *Maktabgacha ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi*. 2019-yil 8-may.
2. Abdullaeva M. "Maktabgacha yoshdagi bolalarda ijtimoiy-emotsional rivojlanish". – Toshkent: Yangi asr avlodi, 2022.
3. Farmonova M. A. "Ta'lim umundorligini oshirishda mobil ilovalarning o'рни" Academic research in educational sciences. – 2021. – T. 2. – №. 3.
4. Karimova, S. T. (2023). Raqamli pedagogika va bolalar rivojlanishi. Toshkent: O'qituvchi nashriyoti.
5. Yunusov M.A "Innovatsion ta'lim texnologiyalari va vositalari " o'quv-uslubiy qo'llanma O'zbekiston Respublikasi ta'limni rivojlantirish respublika ilmiy-metodik markazi Toshkent – 2024

6. Sherdanova F. R “Bolalarning emotsional intellektini rivojlantirishda mobil ilovalar va onlayn dasturlardan foydalanish” (2025). *KONFERENSIYA*, 1(2), 169-172. <https://journalss.org/index.php/conf/article/view/6038>
7. <https://chatgpt.com/c/691cd345-cfd4-832b-a6e7-6168532d731c>